СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 189. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 16-го серпня 1938. No. 189. Jersey City, N. J., Tuesday, August 16, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ДАЛІ „ВИЧИЩУЄ" ПАРТІЮ

ВАШИНҐТОН. — Часописи подають вістки від близьких політичних приятелів президента Рузвелта, що президент задумує вести далі свою завзяту кампанію проти тих членів Демократичної Партії, що виступають проти його політики „нового розділу".

Вже в найближчій будучности заповідають такий виступ президента проти нюйорського конґресмена Джана О'Коннора та мерилендського сенатора Тайдинґза. О'Коннор вів кампанію проти президентового проєкту реорґанізації уряду.

ЗАКИДУЮТЬ ЗВЯЗКИ МІЖ КОМУНІСТАМИ Й КОМІТЕТОМ ПРОМИСЛОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Перед конґресовим комітетом для розсліду „неамериканських акцій" станув у суботу як дальший свідок Джан П. Фей, віцепрезидент Американської Федерації Праці, та заявив, що Комітет Промислової Орґанізації, котрий, як відомо, обєднує робітничі юнії, які стоять за орґанізування юній на основі промислів, а не фахів, тісно звязаний з комуністами.

Фей говорив, що комуністи мають у Комітеті всі „ключеві позиції". Він подав листу 284 людей, котрі, мовляв, є комуністами й мають платну працю в Комітеті. Він обіцяв подати ще дальші імена 230 осіб, що, на його думку, теж комуністи й теж працюють для Комітету.

Багато з поданих Феєм людей негайно виступили проти називання себе комуністами.

„ЖІНКА БУДУЧНОСТИ" НА ВИСТАВІ.

НЮ ЙОРК. — Жіночі орґанізації й промислові підприємства, що займаються спеціяльно жіночими потребами, задумують виступити на Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 р. з одноцільним пляном вистави річей для жінок.

У відділі для жінок мають виставити вперше такі річи, як тканину зо скла й гнучкий корок.

КАМПАНІЯ ПРОТИ РЕКЕТІРСТВ.

НЮ ЙОРК. — Перед місцевим стейтовим судом почався в понеділок процес проти Джеймса Гайнса, окружного лідера Тамані Голу, обвинуваченого прокураторією за приналежність до рекетірської шайки покійного бандита Артура Флеґенгеймера, званого Доч Шулц, що займалася так званою полісовою льотерією.

ЗАПОВІДЖЕНИЙ ҐУРАҐАН НЕ ВИКАЗАВ ЗАПОВІДЖЕНОЇ СИЛИ.

НЮ ОРЛІЕНС. — Бюро погоди розіслало минулої суботи осторогу до прибережних околиць Тексасу, що з Мексиканського заливу їде до берега ґураґан. У неділю ґураґан вдарив об побережжя Тексасу й перейшов понад очеро Чарлз у Луізіяні, але не проявив великої сили.

ХАЛЕПА МУЗЕЮ ЧЕРЕЗ ЗАКУПНО РІЗЬБИ КОТА.

СТ. ЛУЇС. — Закупно місцевим Міським Музеєм Штуки різьби кота наробило йому багацько клопоту. Різьба, виконана в бронзі має близько півтретя тисячі літ і походить зо старинного Єгипту. Музей заплатив за неї $14,000.

Проти видачі такої суми грошей з міських податків „на кота" виступили ріжні люди. Місцеві ґазети заеипані протестами. Вмішалися в справу вже й жіночі орґанізації й робітничі юнії. Декотрі з них уже й вислали під музей пікети з відповідними таблицями. Багато людей домагаються обмеження свободи директорів музею купувати „котів" такою високою ціною.

СТРІЛЯНИНА З БОЖЕВІЛЬНИМ НА ПАРАДІ.

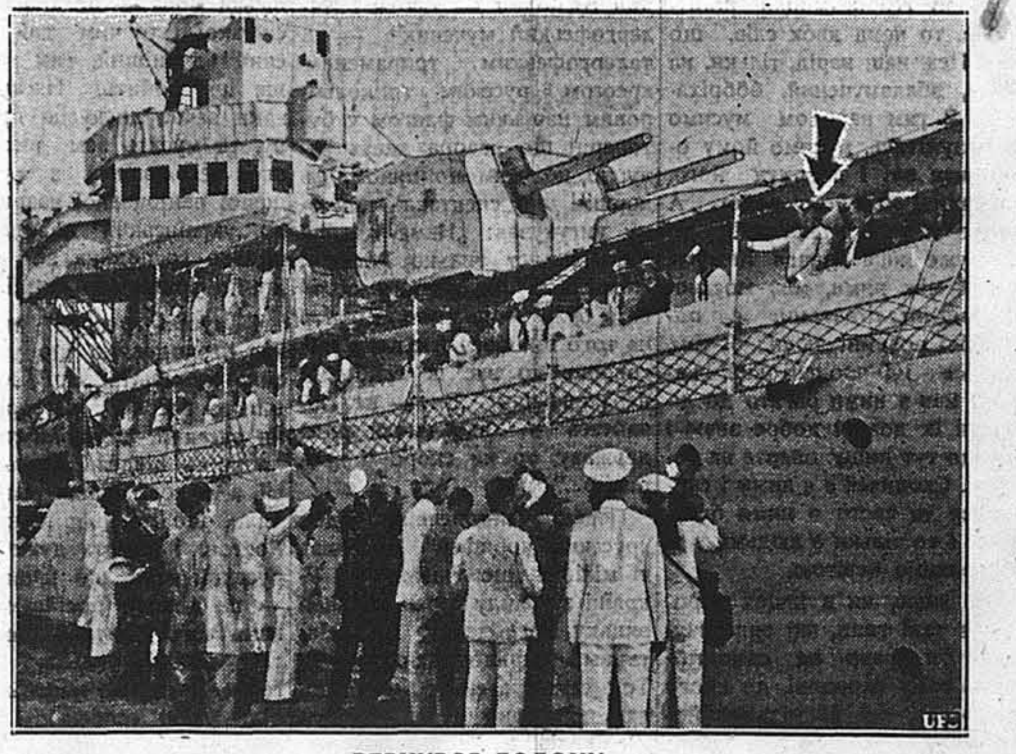
НЮ ЙОРК. — На річній параді Поліційного Почесного Леґіону в Центральнім Парку один божевільний чоловік, одітий у грубий сталевий панцир, почав стріляти з двох револьверів на поліцаїв. 3,000 людей, що приглядалися до врочистости, попали в перестрах. Поліцаї, з котрих два були відразу поважно ранені, відкрили зо своїх револьверів стрільна на напасника й скоро його вбили.

Лікарське поготівля уділило помочі 5 особам: 2 поліцаям і 3 цивільним. Один з поліцаїв знаходиться в критичнім стані, бо має кулю в животі.

Розсліди поліції показали, що напасник звався Чарлз Санфіліпо, мав 32 роки життя й був відомий з божевільної ненависти до поліції.

ПРОБУВАЛИ ПЕРЕГНАТИ ПОЇЗД.

НЮ ЙОРК. — Пасажирський поїзд залізниці Ню Йорк Сентрел розбив над рікою Гудсоном коло 254-тої вулиці трьох людей, а з них одного вбив на місці. Люди видно ловили в ріці рибу, а потім, вертаючись додому, стали переходити залізничі тори. Вони бачили надїжджаючий поїзд, але думали, що перейдуть рейки нечас.

ВЕРНУВСЯ ДОДОМУ.

Приїзд президента Рузвелта на кружляку „Гюстон" до Пенсаколі, в Флориді. Президента показує стрілка. На причалі урядники, ґазетні репортери й фотоґрафи.

СПОДІВАЮТЬСЯ ВРЯТУВАТИ ОКО ДИТИНИ.

Нюйорські спеціялісти, що розсліджували стан здоровля 4-місячної Гелейн Колен, кажуть, що дитина має зовсім добрі вигляди на виздоровлення з пістрякового наросту на оці. Тому лікарі рішилися другого ока не виймати, а пробувати лікувати дитину радом.

140-ЛІТНІЙ ВЕРБЛЮД НАПОЛЕОНА.

На днях відкриють у Парижі виставу, присвячену єгипетському походові Наполеона. На виставі оглядатимуть м. ін. залізне „похідне ліжко", що на ньому спав імператор підчас виправи, і верблюда, на спині якого володар проїхав усю дорогу в Єгипті. Верблюдові вже 140 років. Очевидно, він виступає вже не живий, випханий. Сам Наполеон іще за свого життя казав його випхати. „Французький завойовник світу" не любив їздити на верблюді, бо заколисний рух їзди нагадував йому подорож кораблем. Після вистави перешлють верблюда до Наполеонського Музею в Мальмезоні.

СТРАХ, ЯК ХОТІЛИБ ОДНОГО КАЛЕНДАРЯ!

„Католіцка Аґенція Прасова" в Варшаві аґітує за введення григоріянського календаря на місце юліянського в... українській церкві. Це „піднеслоб ґреко - католиків в очах цивілізованого світу", пише „К. А. П.". — Про цей „цивілізований світ" ми маємо вже свою думку!...

ЗАТРУЇЛИСЯ ТРИ ВОЯКИ.

Три вояки з Коломиї чистили виходки у військових касарнях у Березові Середнім. Підчас праці всі три вояки затруїлися ґазом і попадали до виходків. Два зних згинули на місці, а одного, який іще виявляв деякі познаки життя, відвезли до шпиталю в Коломиї. Жертвами цього траґічного випадку були: українець, поляк і жид.

ВИПЛАЧЕНО ПОНАД БІЛІОН ДОЛЯРІВ НА СУСПІЛЬНЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

За обчисленнями скарбу, федеральний уряд виплатив за три роки титулом суспільного забезпечення суму $1,232,558,598.28.

ЗАСУДИЛИ КОМАНДАНТА ПОСТЕРУНКУ ПОЛІЦІЇ ЗА ПОБИТТЯ ВЧИТЕЛЯ.

Білостоцький окружний суд розглядав підчас виїздової сесії справу команданта постерунку поліції в Бялій, повіт Бельськ, Кароля Волковского. обвинуваченого за побиття і зневагу вчителя вселюдної школи, Станислава Бані. Волковскі, якого доньку зганив учитель за постійний непослух, закликав до свого мешкання Баню й там побив його й скопав. За те засудили цього команданта постерунку на 1 рік вязниці з завішенням кари впродовж двох років. Прокуратор заповів ще й апеляцію.

„КАТОЛІЦКА АҐЕНЦІЯ ПРАСОВА" НАПАДАЄ НА УКРАЇНЦІВ.

Варшавська „Католіцка Аґенція Прасова" нападає в гострій формі на українців за їх становище в справі поунійних дібр, особливо за промову посла д-ра Степана Барана в соймі. „Косцюл католіцкі не веле може мєць поцехи з теґо родзаю визнавцуф", пише „К. А. П.". — Ця „Аґенція" хотілаб, щоб українці годилися на використовування релігії для політики. А це трудніше!

НАСЕЛЕННЯ ПАЛЕСТИНИ.

Статистичний виділ палестинського уряду оголосив цими днями статистичні дані про населення Палестини в день 31-го грудня 1937-го р. Загальне число населення Палестини було тоді 1,401,800 душ. Щодо віроісповідної приналежности, населення Палестини ділиться на 883,500 магометан, 395,800 жидів, 110,900 християн та 11,600 осіб, приналежних до інших віроісповідань.

„СУМЕРК БІЛОРУСЬКОЇ СПРАВИ" В ПОЛЬЩІ.

Ось заголовок україножерного й ворожого до білорусів краківського „І. К. Ц." над статтею, що в ній автори затирають руки, мовляв, — з ліквідацією оо. маріянів наступила ліквідація протипольського руху білоруських націоналістів.

КАНАДА МАЄ СВОЮ ВЛАСНУ СІЛЬ.

Канада не потребує спроваджувати соли з загряниці, бо має свою власну сіль. Вже тому понад сто літ, як у Канаді в долині ріки Мекензі почали виробляти сіль з осіду соляної води з джерел. Але соляна промисловість у Канаді дійсно почалась аж від 1866 року, коли то в провінції Онтеріо знайдено поклади соли. В 1918 році знайдено поклади камяної соли і в провінції Нова Скошія. А тепер продукують сіль і такі провінції, як Манітоба, Саскачеван та Алберта. Соляна промисловість в Алберті почалася щойно з початком 1938 року. За рік 1937 Канада випродукувала понад 462 тисячі тон соли.

НАВІТЬ БУДОВА ҐІМНАЗІЙНОГО БУДИНКУ КОЛЕ ЇХ В ОЧІ.

В Чорткові відбувся повітовий зїзд членів і симпатиків О. З. Н. Проводив інсп. Й. Інґльот, а реферат виголосив проф. Вл. Опаля. Ухвалили низку резолюцій, м. ін. таку: „Зібрані протестують проти намаганого перенесення української ґімназії до нелеґального (!) побудованого будинку коло окружного суду й вязниці, бо вважають, що заборона будови ґімназії в тому місці повинна дальше обовязувати". — Коле їх в очі чортківська ґімназія імени М. Шашкевича „Р. Школи".

ПО 17 ФУНТІВ МИЛА РІЧНО НА КАНАДІЙЦЯ.

За минулий рік канадійці зужили 176 міліонів фунтів мила до вмивання та прання. Значить, на кожного канадійця припало по 17 і пів фунта мила.

СОВЄТСЬКА ГОСПОДАРКА В ОЧАХ ВЛАСНИХ КОМІСАРІВ

МОСКВА.—Так званий совєтський „парлямент" одноголосно одобрив державний буджет, представлений комісарем фінансів, Звірєвом. Видатків на черговий рік Совєти матимуть 124 біліони рублів. Притім Звірєв без обиняків заявив, що совєтські фінанси знаходяться у великому замішанні. Цікаве те, що цей раз совєтський комісар ледачість совєтської системи не припусував ніяким „саботажникам" та „шпигунам", тільки просто говорив, що винуваті цьому ріжні совєтські підприємства, які домагаються від держави ріжних фондів, а цілком не дбають, чи ці підприємства оплачуються. Винуваті також поодинокі републики, які домагаються від головної каси субсидій, а не дбають, щоб вплатити свою частину до цеї каси.

Інший комісар, Нікітин, критикував постачання харчів і інших продуктів. Він говорив, що Ленінґрад ніколи не може дістати на час і в достаточній скількості першої якости муки. Також не дістає на час і доброї якости сукна й інших одежних матерій. А коли дотичні власті звертаються до фабрик із запитами, то навіть не дістають відповіди. Він назвав те положення „соромним".

НАПРУЖЕННЯ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ НЕ ЗАТИХЛО.

МОСКВА. — Комісаріят заграничних справ висловив на адресу Японії зажалення, що, мовляв, вона не дотримує своїх умов. Японські відділи підсунулися знов на 110 стіп під совєтські лінії. Щойно натиск з Москви змусив їх назад відступити. В спірних околицях працює тепер спільна японсько-совєтська комісія.

ТОКІЙО. — Японські круги стверджують, що за всякими познаками конфлікту між совєтськими військами і японськими не треба вважати покінченим. До кількох місяців бої можуть вибухнути сильніші, ніж були досі. Та всетаки до війни не прийде. Одначе японський штаб на всякий випадок приготовляється до найгіршого. В околицях, у яких недавно совєтські літаки бомбардували села, японці далі утримують військовий стан. Також вони почали переводити частинну мобілізацію в Манчуці.

ЗАГРОЗА З БОКУ НІМЕЧЧИНИ.

ПРАГА. — Серед чехословацьких офіційних кругів є таке переконання, що ще цього тижня Німеччина щось виcтроїть і викличе велике замішання в Европі. Згадані круги не твердять, що це буде мілітарний наїзд на Чехословаччину, але щось, що не далеко від того відбіґне. Можливо, що це буде „повстання "судетських німців зо середини і їм опісля на поміч поспішить Німеччина. По ріжних місцевостях Чехословаччини з цеї нагоди відбуваються мітинґи, в яких приявні підкреслюють льояльність до чехословацького уряду.

ЛОНДОН. — Англійська опінія назагал спокійна, але ґазети докладно обговорюють усі можливості. Беруть під увагу також погрози Німеччини.

ПАРИЖ. — Французькі офіційні круги дивляться на німецькі маневри цілком спокійно й уважають їх за блоф, яким Німеччина хоче залякати інші держави та в той спосіб дістати політичні концесії в Чехословаччині.

ПОЛЯКИ ПАРАДУЮТЬ.

ВАРШАВА. — По ріжних місцях Польщі відбуваються паради в 20-ту річницю відбиття большевиків. Рік тому в получені з тими парадами відбувались по ріжних місцевостях Польщі протиурядові маніфестації польських селян. У тих маніфестаціях застрілено поверх сотку польських селян, а кілька соток ранено. Тепер польський уряд поробив приготування, щоб не повторилася подібна „патріотична маніфестація". Польські селяни і тепер домагаються повороту Вітоса й облекшення режиму.

НАСТУП ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ.

ГЕНДАЄ. — Еспанські повстанці розпочали офензиву на Альмаден. У тих околицях є найбагатші еспанські копальні живого срібла. Повстанська армія посувається далі і захопила кілька важних міст.

„КВІН МЕРІ" ЗДОБУЛА РЕКОРД.

ШЕРБУРҐ. — Англійський корабель „Квін Мері" у своїй поворотній дорозі до Европи здобув світовий рекорд скорости, перепливши океан за чотири дні та дві і пів години. Цей рекорд мав досі французький корабель „Нормандія". Недавно „Квін Мері" поробила деякі зміни в своїй машинерії і внаслідок того правдоподібно збільшилася її скорість. Англійські круги висказали думку, що „Нормандія" ледви чи захоче відбирати рекорд, беручи під увагу це, що в таких кораблів як „Квін Мері" і „Нормандія" кожний вузол поверх звичайної скорости забирає 1,500 тон вугля більше. А кожний вузол поверх 28 збільшує опалювання на 50 відсотків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НУЖДА БАГАЧІВ

Ціла американська преса говорить тепер про рапорт спеціяльного комітету розслідників для зроблення огляду економічного стану південних стейтів. На перший погляд могло би здаватися, що цей рапорт відноситься лише до самих південних стейтів, але ці дослідники в своїм рапорті виразно стверджують, що стан південних стейтів є найголовнішою економічною проблемою всіх Злучених Держав. До того в цьому рапорті є річи, які кидають світло не лише на економічний стан Америки, але й на економічний стан багатьох інших країв. Тому й не можна дивуватися, що деякі ґазети подають звіт у цілості, дарма, що він має 60 сторін друку.

Бо чиж не можна віднести й до інших країв світу слів рапорту, в котрих називається парадоксом, себто противорічністю це, що південні стейти є щедро випосажені природою преріжними багатствами, а тимчасом його люди належать до найбідніших в Америці? Чи не нагадує це нам, наприклад, України, котра теж є країною, що пливе молоком і медом, а котрої населення належить до найбідніших у світі?

Власне з цього, що край багатий, дослідники роблять висновок, що стан населення не є безвихідний. Якби край не мав природних багатств, то нужда населення була би природним випливом природних умовин. Для них не булоб іншого виходу, як нужду далі терпеливо зносити або з краю мандрувати. Колиж край має природні багатства, а населення бідує, то з цього можна зробити лиш один висновок, а саме те, що, видно, господарка краєм є кепська. Нужді населення в такому випадку можна зарадити через відповідну зміну народньої господарки.

Коли, наприклад, розслід ствердив, що одною з головних причин нужди південного населення серед природного багатства краю є брак машинерії для переміни природних багатств на вжиток для населення, то з цього розслідники роблять висновок, що для знищення нужди треба постаратися про машинерію для населення. Коли дослід показав, що рільництво руйнується через управу ризиковного плоду, яким є бавовна, то розумним висновком з того буде обмежати управу цеї ростини, а завести управу інших ростин. Колиж вислід показав, що причиною управи бавовни є арендарна господарка, то розумним висновком з цього буде знайти причини поширення арендарної господарки та поробити заходи, щоб ці причини усунути й тимсамим знищити арендування землі власниками для обрібки невласниками.

Урядовий розслід економічного стану південних стейтів показує нам, що для знайдення заради лиху треба довгої приготовної студії самих умовин та довшого шукання способу заради лиху. Одним словом, треба науки.

З КИМ ТУТ МИРИТИСЯ?

У львівському „Ділі" розвинулася дискусія на тему, чи варт миритися з нашими, так званими „москвофілами", чи ні? Одну з тих статтей, що була поміщена у 150-му числі згаданого часопису, подаємо і для наших читачів. Згадана стаття походить від одного українського діяча на Лемківщині, де це питання знаходиться в далеко гострішій формі, ніж на інших українських землях.

Щодо селян, міщан, робітників, то нема двох слів, що так. Цеж наш нарід, тільки, на жаль, збаламучений, оббріханий. З тим народом мусимо порозумітись, мусимо йому отворити очі і повчити його, хто він і хто йому ворог. А щодо т. зв. інтеліґенції, то тут уже інша справа. Кажуть, що й між ними, між москвофілами-інтеліґентами, є порядні і розумні люди... Я сам, колись 100-процентовий кацап, мав з ними багато до діла та їх доволі добре знаю і те, що тут пишу, оперте на досвіді. Сходився я з ними і сходжуся та часто з ними балакаю, і то тільки з людьми з т. зв. вищою освітою.

Не знаю, чи в інших народів є такі типи, які заперечували би право на самостійність тому народові, до якого належать, які висмівалиб його мову, його звичаї, його побут, його змагання, його ідеали... Вони, ті наші „русскі", не тільки висміваюгь, вони ненавидять наш народ... Вони кажуть, гляньте на нашого бойка чи лемка, яке то все темне і дурне... Коби ви бачили великоросів там коло Москви, яка в них культура! Нехай сховаються якісь німці чи англійці!...

Наші москвофіли — це наші найлютіші вороги, може ще більші, як польські ендеки — і за це їх польські ендеки так дуже люблять... Певно, цеж їх союзники, які помагають їм українців нищити. Ті „льояльні, пожондні, добже виховані і пшиємні в обцованю старорусіні" є супроти нас, українців, крайнє нетолерантні, навіть брутальні. Підписаному доводилось бути раз у гостині в українскому домі, де були самі українці, між якими знайшовся один „русский" — талєргофський „мученик" — зо своїм сином і донькою. І знаєте що? — Той „русский" відважився — в українському домі між самими українцями! — викрикувати, що нема ніякої України й ніколи не буде і т. д. А ті українці, замісць показти такому добродієві фізично, що Україна є та буде, ще його делікатно успокоювали і гарно погостили...

Відомо, що наші „русскі" люблять поклонятись Вакхові. І ось в одному містечку один господин — також „талєргофський мученик" — з талєрґофським трираменим хрестом і русским трикольоровим царським флагом у бутонєрці що вечора давав задурно полякам по пяному в коршмі цілі спектаклі, причому вигукував: „Нема жадней Украіни, ест тилько Росия і Польска..." Аж деяким полякам було неприємно глядіти на того пияцюгу й один з них говорив до нас із глибоким переконанням: „Ви — не гнівайтесь — якби мали свою державу, то ви скоро її пропилиб..."

Перед підписаним один „русский корифей" прозивав ті міліони, що гинули в Україні з голоду через большевицьку господарку, „українськими сириломучениками"... Той самий „ґеній" вихвалював прилюдно перед поляками Сталіна за те, що за одного Кірова вистріляв лиш у Києві 28 українських „націоналістів"... О, вони — ті наші „русскі" — Соса Віссаріоновича дуже люблять — один зо знайомих „русских" називав Соса раз перед підписаним (зовсім поважно) „радной атєц"... А як наші „русскі" ликують, як почують, що там над Дніпром виробляють усілякі Хрущеви!...

Нема нічого огиднішого, як ті „русскі" часописи. Нема числа „Русского Голосу" та ще більше „Землі і Волі", в якому не булоб цькування на українство — аж до обридження... Тут треба цілком обєктивно признати, що в українських часописах про кацапів нема чогось подібного. Бо в наших часописах цілими тижнями і навіть місяцями нема про них і згадки, так, начеб тих „русских" між нами зовсім не було.

Я з початку не вірив, що є де на світі такі люди, які можуть так думати, як пише „Русскій Голос" чи „Земля і Воля". І тому я старався балакати із самими „русскими" про наші справи. Якеж враження? — Найгірше. Ті люди справді так думають, як ті їх часописи пишуть, значить, присвоюють собі ґадки з своїх часописів і те все вам повторюють. І так під впливом великого корифея-славіста Ваврика мало ще не кожний „русский", який не знає ніякої іншої мови крім польської, є таксамо знаменитим фільольоґом-славістом, який вам як слід доказує, що українська мова — це діялект російської. І то чим той „русский" дурніший, тим завзятіше це робить. Насамперед заки зачне дискусію про мову, то мусить вам висказати своє негодування з приводу нашої націоналної назви. Слово „український" доводить не одного господина або госпожу до формальної фурії.

І „русскі госпожі" люблять вас перконувати, що українці таки не мають рації. Кажуть, що то всеодно, чи українець, чи русский, що вони переїхали увесь південь давньої Росії, а ніякої України там не бачили, що кінчили ґімназію в Ростові і знають дуже добре русский язик, що наша мова — це діялект російської, що нема чого ділитися, що Росія така велика, сильна, багата, гарна, а ми такі маленькі, такі бідні, такі слабенькі, що ми самі собі не дамо ради з противниками, які нас навмисне ділять, щоб так нас скорше пожерти, що німці — це наші найгірші ворги, що словяни повинні триматися купи, що русска література перша у світі, що русский язик такий багатий і найкращий по італійськім, що русский народ дав світові таких ґеніїв, як Пушкин, Достоєвський, Ленін і т. д. Як врешті побачать, що ані русска сила, ані русскі багатства, ані русска культура, ані всі русскі ґенії — включно з усіми тими Ленінами і Распутінами вам ані руш не імпонують, тоді стараються вас образити, кажучи, що в 1914 р. українці доносили на „русских" до австрійської жандармерії та висилали їх до Талерґофів і на шибениці, що українців видумали німці до купи з поляками... Кожна дискусія зправила кінчиться образою.

А раз один „русский" признався мені щиро, як то тяжко він тих українців ненавидить, що він скорше став би поляком, як українцем... Ну, кажу, вольному воля. На милування нема силування.

І з ким же тут миритися? Що ті наші „русскі" представляють? Яка їх сила? Народні установи, в яких господарили, розгарбали і пропили... Що вони ще мають? Ставропиґію, кількадесять кооператив, які ледви клигають, „Ризницу" в Самборі і філію в Сяноці? — „Бескид" у Сяноці був би вже давно пішов у чужі руки, колиб його був не санував їх (перше риманівське, а тепер сяніцьке) Високопревосходительство...

Хто хоче знати, хто вони такі, ті наші „русскі", той нехай читає їх часописи, в яких вони люблять горлати на всі чотири сторони світу про свою льояльність: Ось глядіть на нас прихильно — миж були все льояльні, ми від колиски до гробу льояльні, ми ніколи з ніким не воювали, ми ніколи нікого не вбивали, наша молодь іще льояльніша, як її батьки, нас ніхто ніколи не пацифікував, ми нікуди ніяких петицій не висилали... Ми дуже, дуже льояльні, не так, як українці. Але на що ви впустили їх — тих наших вороів і ваших — до Народнього Дому? То за нашу льояльність?

Але вже хіба доволі.

З тими кацапськими нібиінтеліґентами шкода — на мою думку — навіть говорити. Бо з ким ви до чогось договоритеся? З Ганасевичами, Вавриками чи Мікадами?

Зовсім інша справа із селянами, хоч т. зв. руских селян уже нині небагато. Хіба десь у забитих кутах та в нас на Лемківщині. Для цих мусимо знайти добре слово. Треба видавати відповідні публікації в цій справі та отвирати народові очі. З простим народом можна напевнс скоріше дійти до ладу.

Бувший русский.

ЮВИЛЕЙ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ

Цього року святкує ціла Україна 950-літній ювилей приняття християнської віри. На західньо-українських землях офіційно заінавґурував святкування цього великого свята 24. липня ц. р. митрополит Андрій Шептицький. Як доносять старокраєві часописи, ювилеї на західньо-українських землях справляють міста, містечка і села; греко-католики і православні. Святкують цей великий ювилей також українці на еміґрації, серед них наші громади в Америці.

Бо це справді великий ювилей. У 988 році, 950 літ тому, український князь Володимир Великий рішивсь охрестити Русь-Україну. Як відомо, до того рішення він прийшов по довгих роздумуваннях і дослідах. Як говорить переказ, він посилав по ріжних краях спеціяльні комісії, які мали провірити, котра релігія найкраща, а потім мали дати йому з того звіт. Провіривши ось так вартість усіх релігій, він рішив приняти християнську релігію. Формальним актом хрещення київських громадян у Дніпрі виконано це рішення київського володаря.

Хрещення Руси-України мало величезний вплив на дальший духовий розвій українських племен. І то вплив не тільки чисто церковний, але й культурний, суспільний, політичний. Бо через приняття християнства Володимир Великий впровадив в українське життя не тільки віру в Христа, віру в одного Бога, але також цілковито відмінний світогляд, цілковито відмінну мораль, відмінне зрозуміння зла та добра. А вслід за тим впровадив відмінний погляд на законодавство та на цілий суспільний устрій. Найважнішою засадою християнської науки, що мала і має такий великий вплив на кристалізацію даного суспільного устрою, є це, що вона вважає в обличчі Бога всіх людей рівними.

Принявши Христову віру, Володимир Великий звязав раз навсе Україну з західньою цивілізацією. Бо хоч Христову віру Україна приняла безпосередньо з Візантії, то треба зазначити, що Візантія була тоді представницею цеї західньої цивілізації, перебравши духову спадщину від заникаючого тоді Риму.

Через християнство в Україну почали напливати ріжні книжки, література, яка тоді, хоч мала майже виключно церковний характер, то всетаки витискала величезні впливи і на всі інші ділянки суспільноо життя. Вслід за тим в Україну приїздили ріжні професори, вчені, проповідники; а далі мистці, малярі, архітекти.

Під теплими проміннями християнської віри і цизілізації тодішня українська держава стає одною з найбільших потуг світу. Дістаючи джерела надхнення в християнізмі, Русь-Україна творить свої власні цінності на полі науки, культури, мистецтва, літератури. В одинацятім віці Русь-Україна здобуває вершок літературного розквіту того періоду.

Та не лише під оглядом науки, літератури та мистецтва Русь-Україна здобуває таке велике місце. Опираючи свій суспільний устрій на гуманістичних ідеях Христа, вона консолідується також політично. Вона набирає величезної політичної відпорности проти наполів ріжних азійських кочовиків, проти татарських орд, які сотками тисяч, а то й міліонами висипувалися з Азії й через „браму" між Уралом та Каспійським морем вдаряли в стару українську державу.

Розгін ці дикі племена мали величезний. І колиб не велика відпорність старої української держави, то вони певно булиб опинились не в Україні, і частинно в Польщі, але булиб досягнули берегів Атлянтику. Русь-Україна знев-тралізувала ті племена. І хоч сама в тих змаганнях ослабла, то проте оборонила своїми грудьми решту Европи.

Коли дивимося на цей акт хрещення з історичної перспективи, з віддалі 950 літ, воно видається нам зовсім льоґічне і зрозуміле. Як же могло бути інакше? Та коли ми візьмемо під увагу тодішні часи й нагадаємо собі, що тоді наші племена мали свою поганську релігію, мали своїх богів, яким вірили і поклонялися, то тоді щойно наберемо пошани до того великого і смілого чину князя Володимира. Бо вирывати комусь його стару релігію і настановляти нових богів — це ризиковна й небезпечна річ. А всежтаки на неї князь Володимир рішився!

Безперечно, можна припускати, що до охрещення Руси-України прийшло не лише завдяки особистим заходам великого князя, але також внаслідок певних внутрішніх суспільно-духових ферментацій. У тодішніх українських племенах мусіло бути певне незадоволення з тодішньої їхньої релігії. Вони мусіли шукати чогось нового, спрагнені були нового Бога. Цим тільки можна пояснити відносно спокійне, а навіть радісне принят-тя християнства. Та заслуга Володимира Великого полягає в тому, що він пішов утертим шляхом попередніх володарів (а також пізніших), не здавлював цього бажання нової віри та не пробував силою вдержати на престолах старих богів. Він сам узяв в руки ініціятиву.

СТОЛІТТЯ ЖНИВАРКИ.

Цього року минуло 100 літ від хвилини, коли в 1838-му році молодий фармер у Злучених Державах Америки, Мек Кормік, винайшов першу жниварку і почав нею працювати. Як кожний перший винахід, так і жниварка Мек Корміка не працювала як слід. Мек Кормік не зражувався цим і з великою впертістю працював над тим, щоб усунути всі недостачі та завести нові удосконалення. Він осягнув свою ціль, коли президент Линколн наказав завести жниварки у всіх стейтах Злучених Держав, де працювали фармери. Мек Кормік умер 1884 р.

Музика і політик в одній особі.

Один наш славний композитор, сам собою симпатичний скупар, стрічається в каварні зо знайомим.

— Майстре, чи можете позичити мені двадцять злотих?

— Ні, коханий приятелю, як маємо гніватися, то хай це буде відразу.

О. Луговий.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

52)

XII.

В Шепетівці артилерист і дівчина висіли з поїзду без ніякого клопоту. Коли переходили через заповнені стаційні салі, стацийна Чека й міліція спитали про їх документи на вихідних дверях, але жидок з поїзду, що чогось також ішов за ними, сказав лише чекістам кілька слів потиху і вони залишили подорожних розпитувати. Артилерист спитав лише, де він може дістати добру підводу до Славути. Йому сказали адресу жида-дорожкаря у містечку і він вийшов.

Артилерист не знав дівчини, хоч і здогадувався, що вона втікачкою не є. Не здивувався, коли побачив на вулиці, що дівчина невідступно йде за ним, але насторожився... Не був певний, чи ця дівчина не підіслана ким слідкувати власне за ним, бож він передтим її ще ніколи не бачив. Коли чекісти в поїзді питали його про неї, він відповів без надуми, потверджуючо. На підіслану чекою дівчина не виглядала; він був добрим спостерегачем та психольоґом і готов був ручатися за це... Але, зрештою, чужа душа — темрява. Адже Чека вживала для своїх цілей не лише підлітків-дівчат, але монахинь, священиків, ба й епископів... А колиб вона була звязана з другою стороною, тоді що? Також треба було остерігатися. Адже вона бачила, яке враження зробив на червоних його документ. Міг би також згинути, і то безневинно...

Дівчина також тратилася в здогадах, хто це міг би бути цей її припадковий опікун, і робила такіж припущення. Пройшли вже досить мовчки, крадьком оглядаючи одне одного, заки артилерист спромігся запитати:

— А ви, товаришко, також їдете до Славути?

— Егеж!... — з невинним виглядом відповіла дівчина. — Виж, товаришу, це самі знаєте.

— Ні, не знав, але так сказав, без надуми, щоб до вас не чіпалася та голота...

— Гарно ви відзиваєтеся про сторожів ладу й безпеки республики! — засміялася мимохіть дівчина.

Артилерист похопився й зніяковів.

— Ну, якіж вони сторожі? — заговорив, наче оправдуючись. — Без сумніву, є і між ними ідейні, але в більшості це боягузи і спекулянти. Хіба не бачите, що в Чека комендантами громадяни мойсеєвої віри?... А цей же нарід відвагою не грішить, а крім того споконвіку славиться своїми торговельними здібностями і космополітизмом... Скрізь уміє приспособитися...

Розмова не клеїлася. Мовчки дійшли до вказаної чекістами домівки, та жида не було вдома. Походивши по сусідах, знайшли селянина, що не так за платню, як за надію накупити у Славуті всього необхідного з закордону, охоче згодився їхати.

Гра в кота й мишку продовжувалася. Не мав серця випитувати дівчину артилерист, а та також усе більше почала підозрівати, що цей большевицький старшина мабуть їхав з тою метою, що й вона. Коли говорили, то недоговорювали, наче одне одного ловило. Селянин мугикав, поцвякував батогом коняку та гостро оглядав своїх пасажирів. Попрохав закурити — артилерист дав. Тоді осмілений селянин навязав розмову:

— Ви щож, товариші, большевики, чи як? — спитався.

— Егеж, большевики... — потвердив артилерист.

— З жінкою на границю на службу їдете? — здогадувався селянин.

— Егеж... На службу...

— А цеж жінка ваша, чи як?

— Ні... Сестра... — відповіла нерішучо дівчина.

— Сестра! — протягнув селянин. — Щож усяко воно буває... — сказав недовірчиво і заглибився в свої думи. Артилерист також задумався.

— Про що ви так думаєте? — перервала мовчанку дівчина.

— Як би вам сказати... Ні про що... От, сонце світить, хмари пливуть по небі, пташки співають, все зеленіє... Тихо, спокійно... Ніхто й не сказав би, що рік тому тут ревіли гармати, грали скорострiли, лилася людська кров і даремно... бо й тепер її ллється немало... Влада вважає їх за бандитів і розстрілює, але чиж це бандитизм, коли людина боронить свого майна, дорібку, або й своєї землі?

Скінчив і знову задумався. Несподівано прийшла йому думка, як переконатися, хто така ця товаришка його подорожі.

— Як ваше імя? — начальничим тоном раптово спитався дівчини.

— Віра... — зніяковіло відповіла вона, здрігнувшись від несподівано гострого тону і запиту.

— Тож знаєте, Віро, що я думаю?... Ви дуже підозрілі... — пробубнів артилерист так, щоб фірман не дочув, що він говорить, і приглядався, яке враження викличуть у дівчини його слова. — У Славуті я віддам вас у Чека на допити...

Дівчина порухалась і побіліла, в очах промайнув жах, але тільки на момент. За хвилю опанувала себе і сказала байдуже:

— То щож... Підемо... Бути в Чека мені не першина.

(Далі буде).

• З ДНЯ •

БАЧАТЬ ЧУЖЕ ПІД ЛІСОМ...

Скрентонська „Народна Воля" тішиться. Шляхотне серце мають шановні редактори і редакторки „Народної Волі". Але тішаться вони не тому, що запримітили якусь радісну появу в нашій суспільности, тільки тому, що... люди не складають жертв на світову виставу в Ню Йорку. Пан редактор від української частини вперто відкидає заклики Витавовоо Комітету. Передрукував тільки протокол зо зборів; але зновуж не на те, щоб помогти ділу, тільки, щоб посміятись, мовляв „дивіть, скільки роботи той Комітет дотепер зробив!"

А „Баба Яґа" в англійській частині таки добре регочеться з того, що збірки ідуть пиняво. „Хі, хі, хі, ха, ха, ха!" захлипується вона. „Люди не складають ґрошей тому, що Комітет виглядає як олд Ґреніс телефон бук".

ЯК ВОНО НАПРАВДУ.

Безперечно, що збірки повинні скорше йти. Та, беручи під увагу це, що Виставовий Комітет урядує всього 4 місяці і впрдовж того часу таки зібрав поверх півтори тисячі долярів, то справа не буде виглядати так дуже зле. Нині економічна кріза. Крім того наші люди звикли все складати гроші в останнім моменті.

Всеж таки півтори тисячі впродовж чотирьох місяців це не дуже погано! А ось „Народна Воля", враз зо своїм апаратом та тисячами читачів, збирала роками на Робітничий Дім у Львові і зібрала щось кілька тисяч долярів!

Чому „Баба Яґа" з того не сміється? Цеж далеко кумедніше.

ЩЕ ОДИН ДОКАЗ ТАКОЇ „ЖЕРТВЕННОСТИ".

Або взяти касові звіти тої жертвенности, що її нині переводить „Народна Воля". В числі з 11 серпня ц. р., на другій сторінці грубими буквами затитулована така рубрика: „Світло під селянську стріху". А з боку стоять таляри і дукати. Ото один громадянин зложив одного доляра; другий другого, а третій третього. І це все! Аж три доляри в цілім звіті! Але зате на кінці грубими буквали стоїть: „Передтим проголошено... $3,331.53. РАЗОМ $3,334.53". Ото вам вкотили! А якби так „олд Ґрені" хотіла все нові жертви зачисляти до попередніх і подавати загальне число, то за той сам час, за який „Народна Воля" зібрала $3,334.53 — вона дісталаб суму, що складаласяб з десяток тисяч долярів!!!

В однім дні „олд Ґрені" дістане більше жертв, ніж „Народна Воля" за цілий місяць. Ха, ха, ха. Хи, хи, хи! Чи не смішно?

ПУСТИЙ РЕГІТ.

Зрозуміло, що ми не тішимося з того направду, тільки в той спосіб ставимо під мікроскоп радість редакторів „Народної Волі". Бо нема чого тішитися, коли „Народна Воля" мало збирає жертв на народні цілі, а також нема чого тішитися, коли пиняво йдуть збірки на Світову Виставу. Бо цілі, на які збирає „Народна Воля", хоч може і йдуть на ті інституції, які виключно в руках радикалів, то проте вони в загальному становлять цінність вненародню. Також Світова Вистава в Ню Йорку це не приватний бизнес, „олд Ґрені", тільки всенародня справа. Коли творився Комітет, то до нього вибирали членів на прилюдних загальних зборах. На тих зборах була така тенденція, щоб втягнути конче до Комітету і представників У. Р. Союзу та з „Народної Волі".

Та видно останнім є вигідніше стояти збоку і, запхавши руки в кишені, дивитися, що з того вийде. Чекати, немов круки на падло, що ану їм невдасться! Тож то буде що критикувати!! Тожто буде з чого сміятись!!!

НЕ ТУДИ ДОРОГА.

В той спосіб ми не зайдемо до своєї національної цілі. В кожній нації є політичні тертя, політичні ріжниці, а навіть політична ривалізація. Але також у кожнім народі бувають річи, біля яких повинна скупчитися вся суспільність. А бодай повинні скупчитися ті всі партії, ґрупи й орґанізації, які запевняють суспільність, що добро даного народу лежить їм на серці. Бо є такі партії і ґрупи, які не признають народньої ідеї за найвищу. Вони за найвищу ціль признають інтерес якоїсь одної кляси, чи якогось інтернаціоналу. Від тих людей нема що сподіватися якихось доказів всенародньої солідарности. Алеж бо „Народна Воля" твердить, що її однодумці це навіть націоналісти!! Чи в обличчі цього твердження радість „Народної Волі", що збірки на всесвітню виставу ідуть пиняво — не творить несмачного дисонансу?

ХТО Й ЩО РОБИВ ПРИ ФІЛЬМІ „МАРУСЯ"

СЦЕНИ З НЕДАВНО ВИКІНЧЕНОЇ ФІЛЬМИ „МАРУСЯ",
що її випродукувала Українська Фільмова Корпорація ("UKRAFILM CO.")

1) Наліво вгорі: Гриць і Маруся на любовній розмові в садку.
2) Направо вгорі: Хлопці, жартуючи, купають Дмитра в кориті.
3) Наліво внизу: Хлопці й дівчата танцюють веснянки
4) Направо внизу: Дівчата перуть на річці.

Молода українська фільмова індустрія ще не може похвалитися загально в цілому світі звісними зірками, як ними може похвалитися, наприклад, американська. Та зрештою інакше й бути не може: випливає це з того, що вона ще молода. Американський фільмовий промисл у своїх початках теж не мав загально звісних акторів, акторок, директорів і техніків. Виробилося це все доперва з часом, по довгих роках розвою.

Завданням саме української фільмової індустрі буде таких акторів, директорів і техніків виробити. Дасть це без сумніву не лише вклад у загальну скарбницю українських культурних надбань, але й дасть теж заняття й зарібок відповідному числу українських людей.

На основі дотеперішнього досвіду вже нині можна сказати, що це все досягнути буде можливо. Вже з цього досвіду можна зробити висновок, що вироблення відповідних артистичних і технічних сил лежить у межах нашої можливости. При відповідній добрій волі наших людей, при відповідній охоті наших грошовитих людей вложити в це діло свої гроші, при відповіднім поперті української преси й українського громадянства справа певно піде скоро вперед і може вже за кілька років ми будемо мати в Америці кілька людей з фільмової індустрії, які будуть у світі так широко відомі, як американські фільмові зірки, як Джовн Крофорд, як Роберт Тейлер, як Волтер Дисні.

Хто може сказати, що між тими людьми, які були заняті при виробі фільми „Маруся", не було вже таких людей, котрим доля судить стати звісними, а може й славними?

Для заспокоєння загально помітного зацікавлення питанням, хто й що робив при цій фільмі, подаю імена цих осіб, працю, яку кожна з них виконувала, та стараюся дати деяку характеристику особи на цьому становищі в фільмі.

Хочу передовсім познайомити читачів з нашими фільмовими акторами й акторками, що виступали в „Марусі".

Ролю Марусі відіграла панна Стефанія Мельник, роджена в Америці, що пізнати по її вимові. Красуня з карими очима; висока, струнка, з великими здібностями до драми.

Гриця грав п. Микола Стеґницький, теж роджений в Америці. Молодий, гарний парубок.

Хома — п. П. Чорнюк, м. Скала, Галичина; досвідчений артист, відомий іще з краю.

Галина — панна Галя Троїцька, з Києва. Гарна. весела, жартівлива. Має добрий голос і добре танцює.

Дарина — панна Стефанія Вербовецька, українка з Канади; красуня з великими блакитними очима. Ніжна, чутлива.

Оксана — пані Галя Троян, українка з Канади; мініятюрна, лагідна. Типова „інженю". Артисти прозвали її „Чепуруся" — завше вона чепурненька, гарненька.

Потап — п. Микола Новак, родом з м. Рогатин, Галичина. Гарний, певний усього, що робить. Добрий як у драматичних, так і в ліричних моментах.

Степанида — пані Софія Безручко, Велика Україна.

Дмитро — п. Михайло Скоробогач, родом зо села Завалів, Галичина. Молодий, талановитий. Своєю яскравою веселістю захоплює всіх.

Василь — п. Кулик, з Канади. Жвавий, стрункий парубок.

Мати Марусі — п. Гупалова, родом з Поморян, Галичина.

Мати Гриця — п. Скубова, с. Іванівка, Галичина.

Мати Хоми — п. Кобзар, с. Токи, Галичина. — Це типові наші українські жінки. Вони щиро, правдиво переживають драму своїх дітей.

Батько Марусі — п. Федір Бражник, м. Боґуслав, Вел. Україна.

Дід Василь — п. А. Station Station — п. А. Station

Дід Василь — п. А. Station

Староста — п. Котович, Біла Церква, Вел. Укр. Чудовий тип заможнього українського козака.

Мало хто знає цих артистів нині, але після першогож висвітлення картини, вони будуть відомі кожному українцеві.

Циганку грала пані Лідія Ординська, відома артистка української сцени й гарна співачка.

Щирість та природність кожного кроку артистів вражає до глибини душі. Траґічного чи смішного вони досягають не дешевими триками, як це часом роблять нездалі професійні артисти, а цілком просто та природньо виявляють душу нашого селянина, бо вони всім серцем переживають те, що грають.

Серед танцюристів відзначається п. Мирослав Лехів, українець з Канади. Гарна постава, стриманість рухів та художні кроки роблять його артистом високої марки.

На долю артиста-маляра п. Кучмака випала велика частина художньої праці. Він утворив „пакет" (мініятуру) всього села — всі хати, церкву — й сам доглядав за детальним виконанням кожної дрібниці. Завше веселий, лагідний, ввічливий. Безліч непомітної, ріжноманітної праці робить п. Кість. Праці досить невдячної, але без неї неможлива булаб вистава фільми. Він теж вивів українські танці.

Треба ще згадати п. Скубову, яка давала всю обстанову для хатніх сцен, прегарно вишиті подушки, рушники, килими.

Художню частину веснянок (гагілок) проводила пані Кошиць. Вонаж доглядала художньої та національної правдивости в костюмах артистів.

Костюми виготовив п. Федір Бражник. Обстанову в хаті й церкві робив п. Станіславський.

Музику зложив і орхестрою диригував п. Роман Придаткевич. ежисурою занявся п. Лев Булгаков.

Накінець треба згадати участь людини, котрої ймення звісне вже давно в цілому світі: п. маестра Олександра Кошиця. В межах його обовязків та ділання була музична частина картини, її етнографічний бік та загально український характер. Його участь у фільмі є запорукою її артистичної вартости: Вистарчить згадати, що до свого хору в фільмі „Маруся" проф. Кошиць набирав зо своїх співаків, що колись з ним об'їхали з українською піснею ввесь світ.

П. К. Л.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКА АВДИЦІЯ НА РАДІО.

Дуже цікаво було мені читати допис п. Теодора Свистуна з Філядельфії, Па., п. з. „Українські Радіові Програми", в Свободі, ч. 182. Це була відповідь на мій допис з числа 177. З огляду на це, що в українських радіових програмах є зацікавлена українська суспільність, уважаю за конечне відповісти п. Свистунові.

Пишучи допис до 177-го числа, я мав на думці всі наші радіові авдиції, які я вже мав спромогу почути, а не лише авдицію п. Свистуна. Керуючись цим, що українські авдиції є справою ширшого круга української суспільности в Злучених Державах — я забрав голос у цій справі. І вся ка дискусія є добра, коли вона розумна та здорова, та коли дискусант придержується правил. Одначе п. Свистун відбіг від справжньої теми, почав оправдувати себе, як тяжко працює, а також накидуватись на М—шовича, себто мене. Одначе тому, що я думаю, що справжній патріот не повинен ніколи величатися успіхами своєї праці в користь суспільности, а також тому, що часопис не є на це, щоб М—шович, чи Свистун, висказували свої жалі, я говоритиму дальше лиле загально про радіові програми, які в них недостачі та як ми моглиб їх усунути.

Сьогодні радіо має великий вплив та доступ до широких мас. Тому ми повинні в відповідний спосіб попровадити їх в ділянці культурно-політичній. Ділянка політична мусить бути, безперечно, закрашена патріотизмом.

В програмах радіових можна розріжнити подвійний патріотизм. Перший, це штучний, комерційний; а другий натуральний, природній. Перший випливає автоматично з самої програми, наприклад, коли якась орґанізація улаштовує дану імпрезу, та дає заповідачеві оголошення. Заповідач ради оголошення ширше розводитися про дану імпрезу (н. п. Листопадове Свято, Свято Кут і инше), та скаже з тої нагоди декілька патріотичних слів. Одначе це все є штучне, комерційне.

Другого роду патріотизм це ширший, природній. Заповідач через відповідне приготовлення програми присвячує кілька хвилин культурно-політичній ділянці. І в другому випадку ми можемо сміло сказати, що в заповідача є прояви національного обовязку, але ніколи в першому. Саме політичне украшення програми не є доказом патріотизму. Бо патріотизм в радіо є лише добрий тоді, коли він виховує. Одначе в нас оба роди патріотизму мусять іти вкупі. Тепер ми ще мусимо покористуватись комерційними речами в наших програмах; але не сміють вони бути перешкодою, щоби випливаючий з них комерційний патріотизм не йшов укупі з природнім. У наших програмах в більшості не видно співпраці тих обох патріотизмів.

Не тільки саме проповідництво або палкі слова захоплюють маси та виховують їх. Знаменито це довершує також пісня. Знаємо з практики, що пісня часом може зробити більше, ніж десятки знаменитих бесідників. І це правда. Відповідною піснею можна засуґерувати певні ідеї. Вибір тих пісень є в нас великий. От взяти такі безсмертні арії з „Катерини" або „Запорожця за Дунаєм", які своїм змістом та мельодію пригадують нам красу та життя на наших рідних землях. Вони немов на хвилину переносять нас в рідні сторони, та дають спромогу хочаб в уяві любуватись тим всім, що таке нам дороге. Бо кожна людина, коли слухає програми, стежить за чимсь, хоче конечно щось знайти, щоби мати повне задоволення. І дуже часто „тим чимсь" є саме відповідна пісня, яка лишає по собі сильне враження. Тому заповідачі повинні підбирати відповідні композиції.

Чи відповідне уложення програми має значіння? Відповім, що так, і то першорядне, бо всюди, де панує хаос, там не можна говорити про реальні здобутки. Недавно, слухаючи одної з українських програм, я чув, як заповідач упарі з оголошенням жалібної академії по бл. п. полк. Е. Коновальцеві сказав декілька слів більше про саму особу покійного. Сам цей факт є дуже гарний, колиб не це, що зараз по докладі про полк. Коновальця заповідач заповів коломийку й орхестра її відіграла. І чиж це не є засильні контрасти? Абсолютно так! Програма мусить бути як слід уложена та мати свій ступневий порядок. Коли заповідач візьме для приміру коломийки, стрілецькі пісні та поважну музику і це все разом помішає, то воно в висліді не зробить жадного враження на слухачеві. Коли одначе заповідач буде переходити ступнево з легкої до поважної музики, або навпаки, то тоді зовсім певно буде викликаний відповідний ефект, який зможе принести користь. Тому думаю, що в наших авдиціях можна би більше звернути увагу на розміщення матеріялу.

Реасумуючи це все разом, заповідачі повинні звернути більшу увагу на вартість наших програм, бо маємо їх вже сьогодні приблизно з десять, яких слухають тисячі слухачів. На основі досвіду з минулого мусимо творити краще на майбутнє.

М—шович.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

„Дні Української Жінки" в Америці.

Українське жіноцтво зорганізоване у відділи УЧХ-ОДВУ на протязі цілого року влаштовує ріжного роду підприємства й імпрези. Про це довідуємося дуже часто з нашої преси. Всі ці підприємства мають дуже корисні наслідки морального, пропагандивного та матеріяльного характеру.

Устроюючи такі підприємства, відділи УЧХ-ОДВУ все мають на думці поміч у визвольних змаганнях рідному народові. І справді, ця поміч йшла на всі патріотично-гуманітарні цілі в рідному краю.

Останніми роками зайшла потреба помочі менш знаній, проте не менш важній ділянці нашого визвольного руху, а це політичні скитальці та вигнанці, що змушені скитатися по всіх краях світу. Саме їм треба помочи, й тому українське націоналістичне жіноцтво за океаном задумало прийти їм з помічною рукою.

Українське жіноцтво УЧХ-ОДВУ минулого року влаштуванням „Дня Української Жінки" в Ню Йорку започаткувало цілий ряд таких свят. Бо ця ідея, влаштовання таких жіночих днів, принялася широко. Нині вже бачимо, що по всіх більших центрах нашої еміграції українське жіноцтво організує такі дні.

І так, у неділю, 7. серпня 1938 р., заходами відділів УЧХ-ОДВУ та Стейтової Організації стейту Конетикот було влаштоване личаве свято „День Української Жінки" в Ню Брітен, Конн., а 28-го серпня 1938 р. відбудеться **такий „День Української Жінки" в Рочестер, Н. Й., який має таку саму ціль, що свято в Ню Брітен, Конн., а саме, здобуття фондів для закупна захисту для українських скитальців. Бажане є, щоб ці громади, які цілком не мають змоги влаштувати у себе свята „День Української Жінки", вислали від себе свої окремі пожертви до централі УЧХ-ОДВУ й тим способом причинилися до закупна захисту українським політичним скитальцям.**

Думаємо, що наше патріотичне громадянство піддержить всецільо ту велику ціль, як воно вже нераз піддержувало иші національні почини того чи подібного характеру.

Стефанія Галичин,
організаторка УЧХ-ОДВУ.

Раз навпаки...

Зять нарікає перед тестем на свою жінку: сварлива, докучлива, негосподарна, заздрісна і т. д.

— Будь спокійний! Як вона не зміниться і я почую хочби ще один раз щось зле про неї, не запишу їй нічого з обіцяного маєтку.

І від того часу зять уже не нарікав.

ДЕВЯТЬДЕСЯТІ РОКОВИНИ РУХУ ЗА РІВНІ ПРАВА ДЛЯ ЖІНОК

Сьогодні жінки набувають американське громадянство і користуються правами тогож нарівні з чоловіками: коли дійдуть до повних літ, якщо тут роджені, або коли натуралізуються, якщо прибули сюди як імігранти. Одначе всього вісімнацять літ тому більшість жінок Злучених Держав тутешнього роду або натуралізовані не мали головних привілеїв громадянства: права голосування. Здобуток права голосу приніс жінкам також інші громадянські і політичні права, а саме право займати уряд, набувати і збувати недвижиме майно, право бути присяжними в суді, тощо.

Рівні права для жінок Америки зреалізовано ухвалою 19-тої поправки до конституції Злучених Держав 1920 року. Перший уступ поправки звучить: „Права громадянам Злучених Держав не можуть заперечувати ані обмежувати Злучені Держави ані жаден стейт з огляду на пол". Затвердження поправки трьома четвертинами 48 стейтів закінчило довгу боротьбу за політичне рівноправство жінок.

Перші протести проти заборони громадських і політичних прав жінкам у цьому краю були піднесені зараз після прийняття конституції. Одначе це були слабі голоси кількох політичних жінок, котрих не брано поважно. У той час панувала загальна опінія, що „правильне місце для жінки це дім". Французький фільософ Розе, котрого ідеї мали вплив на провідників американської і французької революції, противився рівноправству жінок. Томас Джеферсон, автор Декларації Незалежности, думав, що участь жінки в політичнім житті причиниться до „застою моралі". Конституційна конвенція 1787 року рішила передати справу прав жінки поодиноким стейтам. Два роки пізніше Народні Збори Франції просто відкинули „Деклярацію Прав Жінки".

Відколи економічне становище жінки почало змінятись, рух за її визволення прибрав поважний оборот. Жінки почали займатись індустріяльною працею у більшім числі як передтим, а згодом взялися за торгівлю і професію. Навіть подружжя не спиняло їх від тих обовязків, бо їм нераз приходилось помагати вдержанню родини. Питання прав жінки стало тісно звязане з проблемою за більші права робітників світу.

В липні 1848 року відбулась Конвенція Прав Жінки у Сенека Фолс, Ню Йорк, котра почала широко народній рух за рівні політичні права жінки, де принято деклярацію з протестом проти лишення прав „половини населення", проти законної нерівности замужньої жінки, нерівности розводових законів, обмеження праці і так званого „подвійного рівня моралі", де толеровано вчинки чоловіків, коли подібні поступки жінки вважалися нарушенням моралі.

Новий рух стрінувся з опозицією. Провідниць жіноцтва: Маргарету Фюлер, Френсис Райт, Люкрецію Мот, Луцію Стовн, Зузанну Б. Антоні та Єлисавету Коді Стантон часто гостро критикували і публично висміювали. Та проте вони вели енергійну кампанію. Незабаром по цілім краю повстало безліч жіночих клюбів та інших організацій для боротьби за рівні жіночі права. 1867 року прийшла їм на поміч Народня Робітнича Юнія. Перший проект на поправку до федеральної конституції за рівноправство жінок внесено 1869 року. Його відкинено, але подібні проєкти подавано майже кожної сесії конґресу.

Тимчасом опозиція в поодиноких стейтах почала заломлюватись. Вайоминг був першим стейтом, котрий надав право голосування жінкам, 1868 року. На початках 90-тих років стейти Колорадо, Юта й Айдаго пішли його слідами. Признаючи участь жінок у світовій війні, президент Вилсон рекомендував 19-ту поправку до конституції, котру ухвалено у вересні 1918 року. До літа 1920 року три четвертини стейтів ратифікували поправку, подвоївши тим число голосуючих Америки. Потім у багатьох краях Европи жінки теж здобули собі рівні політичні права.

Дальше поширення громадських і політичних прав для жінок можна добачити в законах стейту Ню Йорк, де жінки є управнені засідати на лаві присяжних і займати публичні уряди нарівні з чоловіками. Замужня жінка має право посідати окремий маєток, вести якенебудь підприємство і заключати договори. Контроля всякого майна, яке посідала в часі виходу замуж, остається в її руках і не можна займати за довги мужа. Може заповідати записувати свою власність так, як чоловік, і має рівні розводові права.

Головна нерівність остається на економічнім полі. У багатьох сторонах краю жінкам дають меншу заплату як чоловікам, за однакову працю. Проти цеї економічної несправедливости ведуться кампанії у багатьох стейтах. ФЛІС.

НЕ ДЛЯ ХЛІБА, А ДЛЯ ВПРАВИ.

Гарі Зарик, відомий футболіст Фордгемського університету, вправляється для надходячого сезону тяжкою працею. Він нанявся до одної будівляної компанії.

Спритний допит у слідстві.

— Чи пізнаєте цей годинник, що тут на столі? — питає суддя обвинуваченого.

— Ні, я ще його ніколи й на очі свої не бачив!

— Возний, заведіть цього впертого чоловіка знов до арешту.

На другий день зачинається переслухання тим самим питанням.

— Отже знаєте цей годинник?

— Так!

— Ну, отже знаєте. То виглядає цілком інакше, як вчорашні ваші відповіді. Але тепер скажіть, звідки ви знаєте цей годинник?

— Таж ви самі, пане суддя, його вчора мені показували!

Шибеник.

— Це було у Львові. Одного разу приходить Івась до школи і говорить цілком спокійно:

— Моя сестра має шкарлятину.

— Що? Як ти важишся приходити до школи, як твоя сестра така хора? Зараз забирайся до дому і не приходи доти, доки сестра не виздоровіє!

Іде Івась додому і реґочеться:

— Добре, що я їй не сказав, що моя сестра в Перемишлі хора...

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (69)

Док почав з цілої сили втікати в напрямку лісу. Він знав, що коли дістанеться до дерев, то перед дикунами врятується. Страх додав йому сили. Мов серна він перескакував зкаменя на камінь. Якби він міг був так скоро бігати в школі, то був би виграв чемпіонат. За ним бігли також з великою скорістю дикуни. Вони дивувалися, як той хлопець міг так скоро бігти.

Вони через те набирали до нього пошани. А коли хлопець зник у зелені дерев, вони зупинились. Один з дикунів почав наголос висказувати свої думки: „Коли ми пустимося в ліс за ним, то він зза дерев перестріляє нас усіх луком". Всі згодилися з тим. З черги заговорив інший: „А коли ми вернемося перед Голма з порожніми руками, то він нас звелить убити".

З тим також усі погодилися. Далі відізвався третій: „А де написано, що ми маємо слухняно приняти кару Голма? Хто такий Голм? Там, в Опарі, Голм був такий самий звичайний жрець, як і ми. Ні більший, ні менший. Він тепер став головним жерцем, алеж нас є чотири. Ми можемо йому сказати, що білий хлопець утік і кінець. Хай попробуе нас за те зачепити!"

Всі дикуни покивали головами. Всі вони були рішені вразі потреби зробити з Голмом те, що він задумував зробити з ними. Постоявши хвилю, вони завернулись назад до гурта. Док пильно слідкував за ними. Він сам дивувався, що Провидіння ще раз урятувало йому життя. Та він знав, що хоч він на волі, то його життя не належало до нього. Він думав про Дика й Івонну.

Доказала.

На одну славну співачку напали бандити.

— То ви кажете, що ви є та славна співачка, Гафія Ропіл? Як це мені докажете — ви вільні!

— Але як я це маю зробити?

— Заспівайте нам щось гарне.

— Співати? Цього вже забагато! В цій неакустичній печері? А де є публика, яка би на цьому розумілася? Де є квіти? А передовсім, де є гонорар?

— Оставте її в спокою, товариші! Вона вже доказала, що є тою славною співачкою!

Несподіванка.

Панок прийшов до торговлі з папером і оглядав „вічні пера".

— Хочу купити його для моєї жінки!

— То певно буде маленька несподіванка!

— Так, бо вона сподівається авта!